

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Գ. Պոլսոյ համար Տարեկան հան-
դերձ Օրաբերքով 180 դր.
Վեցամսեայ „ „ 100 „
Գաւառաց համար Տարեկան հան-
դերձ Օրաբերքով 200 „
Վեցամսեայ „ „ 100 „
Մեծ քիւր՝ 2 դր.
Օրաբերք 20 փր.

Մանուկմանց տողը մեկ անգամի համար
3 դր. երկու անգամի համար 2 դր.
Գաւառաց համար Օրաբերքով 180 դր.
Վեցամսեայ „ „ 100 „
Գաւառաց համար Տարեկան հան-
դերձ Օրաբերքով 200 „
Վեցամսեայ „ „ 100 „
Մեծ քիւր՝ 2 դր.
Օրաբերք 20 փր.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օրհուորական վերահաղմուքեան
խնդիրը վերադարձնելու համար
եղանակ. ամեն տեղութիւն իր զօրաբա-
նական անգլիէ կանցնել, սպանման գոր-
ծինքը կը կատարելագործէ, թիւն-
դիւնները, հրացանները, ուռմիւրն-
ու գնտախնդրն աւելի զօրաւոր և արագ
կերպով մահացուցիչ ընելու միջոցնե-
րը կը խորհի: Ամերիկայի պատերազմը
նորաձեւութեան կարգն անցուց զբաշա-
ւոր ֆրեզիներէն և երկաթաշէն ամ-
րոցներու նման ծովու վրայ լողացող Մո-
նիթորները: Ստատուայի ծախսաւոր
տնը ալ անսկիւն զօրացանքներու վրայ
անհուն ուշադրութիւնը դրուեց: Բայց
Բրուսիա իր հրացաններէն աւելի զօ-
րաւոր բան մ'ալ ունէր, այն է իր զե-
նուորական դրութիւնը, զոր արդէն սպի-
նէրներու մէջ բացատրած ենք:

Կարօյէն Լ. կրտսեր. «Յաղթու-
թիւնը խոշոր գունդերուն է»: Ըստ
համար ալ մեծագումար դրամ պէտք
է, որոց հայթայթումն ամեն տեղութեան
ալ զիւրիւն չէ: Բրուսիա մեծ
տեղութեան մէջ ամենէն նուազ ժա-
ղովուրդ ունեցողն ըլլալով, բոլոր քաղա-
քացիները զենուոր ընելու միջոցը հա-
րաւ չէ: Եւ ինչ որ մեծնալէն ետ, միւս
տեղութիւններէն ինչպէս Բրուսիայ զե-
նուոր. նոյնպէս ալ անոր զենուորական
գրութեան արգասիքը տեսնելով իրենք
ալ թէ՛ զենք և թէ՛ զենուոր նոր ձեւի մը
վերածել սկսան: Աւստրիա պարզապէս
բրուսիական գրութիւնն ընդունեց:
Ռուսիա արդէն իր ստուար բանակին
թիւն աւելցուց. հազարէն չորս հազի
նոր զօրաժողով մ'ալ ընելով: Փաճա-
ւաշահ Ենգղիս սկսաւ մտածել որ ինք
ալ երեք հարիւր հազարէն աւելի զօ-
րաց կարողութիւն ունի, զոր չկրնար
առձեռն ունենալ իրական բանակ մը
ոսքի վրայ պահելով: Ուստի և ինք ալ
ազգային զենուորութեան մը հարկն ըզ-
գաց: Թուրք պաշտօնեայնէր, ընտրա-
կան իրաւանց խնդրոյն ազգացութիւնը
չեղբայրացնելու համար, ուրիշ գործնա-
կան առաջարկութեանց հետ ազգային
զենուորական կազմութեան վերաբեր-
եալ առաջարկութիւն մ'ալ պատրաստ-
տել սկսան, զոր յառաջիկայ խորհրդ-
դարանին պիտի ներկայացնեն:

Իսկ Պաղլիա, որ ինչ ալ ըսուի
արդարեւ հաճութեամբ չտեսաւ Պեր-
մանիոյ իրաց անանկալ եղբը և Սա-
տովայի պատերազմին արդիւնքը, ան-
միջապէս զենուորական խնդիրը մէջբը-
քաւ: Պաղլիայից որք ամեն բան
աւելի իրենց զենուորական փառաց
նախանձանքիւն են, չէին կրնար ան-
տարբեր աչքը ուրիշին դերադանդու-
թիւնը տեսնել: Ուստի և ամենք ըս-
կան պահանջել որ բրուսիական գը-
րութիւնն ընդունուի: Եւ իրենք
Կարօյէն Գ. ի գրութեանէն հաս-
կածները յառաջ բերին, ուր այն գրու-
թիւնը ընդունուի: Իրենք առնուած էր:

Այսպէս հասարակաց կարծիքին և ազ-
գին պիտոյցը պատասխանելով տեղութեան
թեան բարձր պաշտօնատարաց անդա-
մակցութեամբ յանձնաժողով մ'անուա-
նեց, որ իր անձնական նախագահու-
թեան ներքեւ զենուորական խնդիրը պի-
տի քննել և օրինաց առաջարկութիւն
մը պատրաստել: Այս յանձնաժողովին
ինչ ընելիքն անձկութեամբ կապատուէր,
և ահա այս անգամ Մոնիթորը կը
ծանուցանէ թէ գործը լնցնելով օրի-
նաց առաջարկութիւն մը պատրաստել
և պետական խորհրդին ներկայացու-
ցել է:

Պաղլիական բանակին թիւն հիմա
600000ի կը հասնի, որոց 400000ը միշտ
կառավարութեան հրամանին ներքեւ
պատրաստ են, և մնացածն ալ ուղղուած
ատեն կրնան զէն կոչուիլ: Յանձնաժո-
ղովին առաջարկութիւնը որոշ մէկ քաղ-
աւածը կուտայ Մոնիթորու, կրտսէր
Պաղլիա 800000 զօրաց պէտք ունի:
Ուստի վերադարձնել 600000ի գումարը
800000ի կը հանէ, բայց սակէ 417483
զօրք միայն պատրաստ պիտի գտնուի,
իսկ մնացածը պահեստի բանակ մը պի-
տի կազմել որ երկու գաս պիտի բաժ-
նուի, առաջինը 212373 զենուորներէ
բաղկացեալ, որ պարզապէս պատերազ-
մի պաշտօնէին արտադրութեան ներ-
քեւ պիտի գտնուի: Երկրորդն ալ 212373
զենուորներէ բաղկացեալ, որ պէտք և
զած ժամանակ կայսրական հրովարտա-
կաւ ի զէն պիտի կոչուի: Այս թուոց
առաւելութեան փոխարէն զենուորա-
կան ծառայութիւնը 7 տարիէն 6ի պի-
տի իջնէ, և զենուորաց ամուսնութեան
հրամանները պիտի դիւրանան: Այնու-
նաւոր բանակին գաս 389986 զենուոր-
ներէ բաղկացեալ ազգային պահապան
զօրաց շարժական բանակ մ'ալ պիտի
գտնուի: Այսպէս Պաղլիայ բոլոր զե-
նուորական գրութիւնը 1232215 հո-
գի պիտի հասնի, և տարուէ տարի 20
տարեկան հասակին հասնող 326000
գաղղիացիներէ 160000ը զենուոր պիտի
ըլան, կէսը պատրաստի և կէսն ալ
պահեստի բանակին համար:

Արեւմտեան ուրեմն որ Կարօյէն
կայսեր նախագահած յանձնաժողովը
յարձակողական նպատակ չունէր: Իր
առաջարկութիւնը բոլոր գաղղիացիներ-
ը տակաւին զենուոր չընէր, և մինչև
որ Օրէնսդարական ժողովէն ընդունուի
օրէնք ըլլայ, գործադրի և արդիւնք
տալ սկսի, քանի մը տարիներ պէտք են:
Ըստ համար պաշտօնական լրագիրները
խիստ գոհացուցիչ կը համարին զայն:
սակայն ընդգիմադիր թերթերը բրու-
սիական գրութիւնը նախամեծար կը
համարին, քանի ի նուազագոյն ծախսը
կըլլայ և ազգին աւելի մեծ զօրութիւն
կուտայ: մինչդեռ այս կերպով կարող
մարդիկ բոլորն ալ զենուորութեան են-
թակայ կըլլան և կառավարութիւնն ալ
ուղած ատեն ահաբեկ զօրութիւն մը
կունենայ իր ձեռքին մէջ: Եւ Պաղլի-
այեոց նման ապատաստել ժողովրդեան մը
բոլորովին հաճելի չկրնար ըլլալ:

Բրուսիա նոր հիմանց վրայ Պեր-
մանիոյ վերահաղմութիւնն յառաջ կը
տանի: Զենուորական գաղղիացութեան
անգամ ըլլալու կոչուած երկրորդական
տեղութեանց լրագոր դեպքանները զեկ-
անմ. 15ին Պերլին պիտի գումարուէին:
որպէս զի գերմանական Սահմանադ-
րութեան մը ծրագիրն իրենց հաղոր-
դուի: Պերլինէն առնուած անդեկու-
թեանց նայելով, այս ծրագիրը՝ զոր
Բրուսիայ պաշտօնեայնէր տակաւին
վերջնական կերպով որոշած չէն, և
ընք վիտաւոր տրամադրութիւն կը պա-
րուսնէ եղեր: Զենուորական Պերմա-
նիոյ գաղղիացութիւնը կերպական իշ-
խանութիւն մը պիտի ունենայ երեք
տարիներէ բաղկացած, նախ՝ գործադիր
իշխանութիւն, որ Բրուսիա պիտի ըլ-
լայ. երկրորդ՝ գաղղիացութեան խոր-
հուրդ մը, որ գաղղիաց կառավարու-
թեանց պատգամաւորներէն պիտի բաղ-
կանայ, և երրորդ՝ ազգային խորհրդ-
դարան մը, որ գերմանական ազգէն
պիտի ընտրուի ուղղապէս, և անոր ներ-
կայացուցին ու միւսթեան սկզբնա-
տարրը պիտի ըլլայ:

Պ. Տը Պիլմարը իր հիւանդու-
թեան տակաւին բոլորովին կաղաւթած
չէ, և անուանի քաղաքագէտն այս մի-
ջոցի գործէ քաշուելով հանգչելու
վրայ է: Բրուսիայ և Ռուսիոյ բարե-
կամութեան նկատմամբ նոր լուր մը չի
լսուիր, թէ և մայրաքաղաքն լրագրի-
ներէն մէկը, Բուրիէն մ'Օրիան, ե-
րէկ դարձեալ այս խնդիրը կը ճառէ, և
Բրուսիոյ գաղղիացութիւնն ստանալու
համար Ռուսիոյ ըրած ջանքը՝ Երե-
ւելի մէջ իր նպատակներն յառաջ
տանելէ ետեւ զայն կորուսանելու նպա-
տակի մը կրնձայ, և չյուսար որ Բը-
րուսիա այնպիսի որոշումի մը մէջ ի-
նայ:

Պաղլիական երկիրներուն խաղաղու-
թիւնը գաղղիական զօրաց մեկնելէն ե-
տեւ ալ հաստատ մնացած է, և մինչև
ցարդ հակառակը ծանուցանող լուր մը
չեկաւ: Ս. Պաղլի գաղղիացեաց Մոնիթ-
որէն մէջ գաղղիացէս կը գանգատի և
խիստ նուրբ տկուրութիւններ կընէ
Կարօյէն կայսեր դէմ: Ուստի կըս-
ուի թէ այս ճառին լուրն առնուե-
լով՝ Խօթէնի կայսրուհւոյն Հումմեր
թաւն եւ ձգելու խօսք եղեր է, սա-
կայն յետոյ որոշուեր է որ կայսրուհին
իր ուխտը կատարէ: Փարիզի Երեւիս-
կոպոսը, որ կայսեր գաղղիացեաց աւելի
տեղեակ է քան թէ անդաւրեւներէն,
ըլ, խաղաղասէր ոգով ներշնչեալ հով-
ւական նամակ մը կը հրատարակէ, ուր
Պաղլին վերջութեան լաւագոյն միջոցն
Խաղաղ ճիւղ հաշտուելու կը համարի:

Հեռագիրն արդէն ծանոց Հոռ-
մէն մեկնող գաղղիական զօրաց հրա-
մանատար Մոնիթորէն զօրապետին
կողմանէ Ս. Պաղլին ուղղուած հրա-
ժեշտի խօսքերը և Կարլին սրբազնու-
թեան առած պատասխանը: Այս ան-

գամ եւրոպական լրագրաց մէջ յիշեալ
հրապարակախօսութեանց ընտելը կը
գտնենք:

Մոնիթորէն զօրապետը յայտա-
բարութիւն ընելով թէ Պաղլիա թե-
պէտ նիւթական պաշտպանութիւնը կը
վերցնէ, բայց իր բարոյական պաշտ-
պանութիւնը ոչինչ նուազ զօրաւոր
կերպով պիտի շարունակէ, մաղթեց որ
ժամանակը հաշտասէր ոգի մը ներշնչէ
ներկայ դժուարութեանց բարձման հա-
մար:

Ս. Պաղլի գաղղիներէն լեզուով
պատասխանեց:

«Մերիլ դաւաններս, ձեր մեկնելէն
առաջ հրաժեշտի ողջոյնս կուտամ: Ձեր
զօրք Գաղղիայէն եկաւ Ս. Աթոռն իրա-
ւունքը պաշտպանելու համար. կը մաղթեմ
որ ետ դարձած ատեն ալ նոյն զգացմամբ
ընդունուի: Սակայն կը գրեն ինձ թէ բոլոր
կաթոլիկ սրտերը երկիւղի մէջ են, և ճշառն
մերոյ Գիսուսի ֆրիստոսի փոխանորդին կա-
թոլիկ եկեղեցւոյ գլխին վրայ եկած դժ-
ւարութիւնները մտածելով կը դողան:

«Մտաւ յոյսեր անուցանել պէտք չէ.
յեզաիոնութիւնը հոս պիտի գայ, ինչպէս որ
հռչակուած եւ կրկին ու կրկին անգամ ըս-
ւած է: Խաղաղի բարձրաստիճան պաշտո-
նատար մ'ըսած է թէ Խաղաղ Խաղաղ եղած
է, բայց դեռ կատարուած չէ: Ուրեմն Խ-
աղաղ թերի պիտի մնայ եթէ տակաւին
հոս ամի մ'երկիր գտնուի, ուր բարեկար-
գութիւնը, արդարութիւնն ու խաղաղու-
թիւնը տիրեն:

«Կուզեն որ գան եւ կապիտոլին վրայ
վրայ դռն պարզեն. բայց դուք ալ գիտէք
որ Տարպեան՝ ժայռն անկէ հեռի չէ:

«Ղեկ տարի առաջ Գաղղիոյ դեսպա-
նէ մը կը խնդրէ որ կայսեր ընէ թէ Ս. Օ-
գոստինոս, հիմա Գաղղիոյ կայսրութեան
մասն եղող Հիպոպոնայ քաղաքին եպիսկո-
պոսը, քաղաքը պաշտոնը բարբարոսաց ան-
գթութիւններէն դարհուրելով կը խնդրէր
ի Տեսոնէ որ գանձը տեսնելէ առաջ մեռ-
նի: Գեսպանն ըսաւ. «Բարբարոսը չպի-
տի մանեն. . . » բայց մարդարէ չէր:

«Ուրիշ մ'ալ ըսաւ ինձ թէ Հոռմ Հիլը-
նար թագաւորութեան մը մայրաքաղաք
ըլլալ, ալ բոլոր կաթոլիկութեան մայրա-
քաղաքն է: Սակայն ես յեզաիոնութենէն
կը վախում. ի՞նչ ընելու, ի՞նչ խօսելու է,
եւ հար չունիմ. բայց հանգարտ եմ, քանի որ
ամենէն մեծ զօրութիւնն, Աստուած, ոյժ
եւ հաստատութիւն կուտայ ինձ: »

Այս խօսքերուն վրայ Ս. Պաղլի յուզ-
ւելով սակաւ ինչ դաղբեցաւ, յետոյ շա-
րունակեց:

«Մեկնեցէք իմ օրհնութիւններովս ու
հայրական ողջոյնովս. եթէ ձեր կայսրը
տեսնէք, ըսէք իրեն թէ ես իրեն համար
կաղթեմ. կըսուի թէ իր առողջութիւնն
աղէկ չէ, իր առողջութեան համար կաղթ-
ութեմ. կըսուի թէ իր հոգին հանգարտ չէ,
իր հոգեւոյն համար կաղթեմ: Գաղղիական
ազգը քրիստոնեայ է, պէտք է որ իր դու-
լին ալ նմանապէս քրիստոնեայ ըլլայ:
Վստահութեամբ եւ յարատեւութեամբ ա-

* Կապիտոլիոյ Տարպեան իւրան վրայ շին-
ւած տաճար մ'էր Արամազդայ նուիրեալ,
ուր հին Հռոմայեցիք իրենց յաղթութիւննե-
րը կը տօնէին. իսկ Տարպեան ժայռը իշխալ
լեռան մէկ մասն էր, ուրկէ մահապարտները
վար կը գլորէին:

դօժից պէտք են, որպէս զի այն մեծ եւ հը-
զօր ազգն իր բաղձանքն ընդունի: Իսկ եւս
Աստուծոյ որդորմութեամբը կապրիմ, եւ
իմ օրհնութիւնս ձեզ ուղեկից պիտի ըլլայ:

Ս. Պապին աշխարհային իշխանու-
թեան անկման վտանգը Վաղդից և
Ենգղից նախանշանները եպիսկոպոսաց
աւելի իրարանցում կուտայ՝ քան թէ
բուն իսկ Հռոմէյ արքունեաց, որ թե-
բեւ իրաց ներկայ ծանրութեան մէջ Ի-
տալից հետ հաշտ վարուելու տրամադրի
է: Այլ եթէ որ Կոմիտասէ թագաւորը Պ.
Ալեքսանդրի գործեալ Հռոմ պիտի զբը-
կէր, բայց այս վերջինն անձնական տը-
կարութիւնը պատճառ բռնելով՝ Պ.
Թոմէյի զբիւռեցաւ, որուն Ս. Պապը
խիստ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ը-
րեր է: Սինդիկատ այս կերպով Իտա-
լիա և Հռոմ իրարու մօտենալու հե-
ռաւոր նշաններ ցոյց կուտան, օտար
երկիրներու մէջ գտնուած կաթոլիկ եւ
պրոթէստանտներն ի նպաստ աշխարհային
իշխանութեան իրենց պահանջումները
կը շարունակեն:

Ենգղից կաթոլիկները Ալեքսանդրի
նշանները արեւելահայոց Վեր. Ման-
նիկի նախադասութեամբ ժողով մը
գումարեցին, ուր որոշեցին Ս. Պետ-
րոսի եղբայրակցութիւն անունով ընկե-
րութիւն յաւաք տանիլ, Պապին օգ-
նել չանոր անձին և պատուոյն պահպա-
նութեան համար ալօթք ընելու ու նը-
ւերներ հաւաքել, և այլն և այլն: Սոյն
ստեղծ քանի մը ծառեր ալ խօսուե-
ցան, որոց կարեւորագոյնն է Վեր.
Մաննիկի: Վեր. Մաննիկի Պապին
համար քաղաքային իշխանութեան բո-
լորովին անկախ և ազատ վիճակ մը կը
պահանջէ, առանց որոյ, կրտէ, եկե-
ղեցւոյ վարդապետութեանց մարքու-
թիւնը չկրնար պահուիլ, և ի հաստա-
տութիւն, օրինակ կը բերէ Ս. Պապը
յոյն Պատրիարքները, որք նախ կայսե-
րաց յետոյ ալ Սուլթաններուն հպատա-
կելով, եկեղեցին ալ հերձուածողու-
թեան և «հերետիկոսութեան» մէջ
նկատու: Սակայն հռոմէական եկեղեց-
ւոյ գլուխն ի սկզբանէ անտի անկախ
ըլլալով՝ եկեղեցին ալ իր մարքութիւն-
ներն ու ուղղութիւնը պահեց: Բայց
Վեր. Մաննիկը մի միայն Ս. Պապին
անկախութիւնն իրեն նիւթ կընարէ.
քանի թէ Պապը աշխարհային իշխա-
նութիւն պիտի ունենայ, հարկաւ այս
իշխանութիւնը քարերու փայտերու և
անխօս տարերայ վրայ չպիտի ըլլայ, այլ
մարդոց՝ որոց կամքն առ ոչինչ գրեթե
զանոնք անխօս տարերայ կարգն անցը-
նել է: Առտի ընթերցողը կրնայ դա-
տել թէ «ընտել մարդկային արամա-
բանութեան դէմ է Վեր. Մաննիկի
հեռեկեալ խօսքը, որ բոլոր անդադրեա-
նեից ալ արտին սիրած սկզբունքն է»:
«Ոչ թէ կրնայ Հռոմ Պապերուն ձեռ-
քէն առնուլ առանց Եւրոպոյ նա-
խանամութիւնը բռնարարելու»:

Վեր. Մաննիկ կը շարունակէ, և աշ-
խարհական իշխանութեան քարձման կու-
տակիցներուն նպատակը հոգեւոր իշխա-
նութիւնն ալ բառնալու կուտայ: «Վաղ-
ղիա 1848ի հասարակապետութեան ա-
զատ օրերը Ս. Պապին օգնութեան
փութաց, բայց հիմա, կրտէ, աշխար-
հային իշխանութեան և հռոմէական
միութեան կերպրոնին դէմ նիւթուած
զարմար դաւան ուր ըլլալը զիտեղք է»:
Եյս խօսքերն անուղղակի կերպով Եյս-
բոլէոն կայսեր ուղղուած են, որոց դէմ
Վաղղից անդադրեալեանցներն ալ ստա-
տիկ կը զայրանան: որպէս թէ Պապն
անպատասխար ձգելուն համար:

ՎԵՐԻՏԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՒ ԵՐՈՐԱԹԻ ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՑ ԿԱՐԾԻՐԸ

Վերանայական պատերազմին դար-
բեղն ետեւ, լրագրներն իրենց բոլոր
ուշադրութիւնն Արեւելից վրայ դար-
ձուցին, և շատերն այս կողմերը նոր

հրկիզութեան մը չարաշուկ գոյժը տը-
ւին: Սակայն Արեւելեան ինքիւր լրագ-
րաց վիճարանութեան ասպարէսէն դուրս
չեղաւ, և Արիտի դժբաղդ բռնու-
թիւններէն զատ ուրիշ փոթորիկ մը չը-
ծագեցաւ: Արիտ ըստ ինքեան մեծ
կարեւորութիւն մը չունէր, ապստամ-
ներն Օսմանեան զօրութեան սուղ ու-
չինչ են, բայց և այնպէս, իրենց ծա-
նուցեալ պարտութեանց հակառակ գեո-
մասամբ իւր կը տոկան և Աւրոպայի
հասարակաց կարծիքը կը արթնցնեն:
Ենգղիսկան լրագիր մը կը կարծէ թէ
կիրիսցիները շատ դժուարութեամբ կամ
գտնէ կայսերական կառավարութեան
զանձային մեծ փնտնելու արդէ ետեւ պի-
տի պայուսին: Թայպիկ լրագիրը
թափիցի ալ կրտէ որ «եթէ ապստամբ
այս ձմեռ գիմանան, չկրնար ըլլալ որ
գարնան եւրոպական միջամտութիւն
մ'անհրաժեշտ ըլլայ»: առ այժմ և ոչ
մէկ կողմ ալ իրաւարարի մը խօսքին հա-
ձեղու տրամադրի է, ուստի անկողմա-
կալ Ենգղից ընելիք առաջարկութիւն-
ները հիմա օգուտ չեն ունենար: Իր
դաշնակիցները Վաղղիս և Ռուսիա,
ամեն մէկն իրեն մասնաւոր քաղաքա-
կան նպատակն ունի, բայց երկու ամի-
սէն իրաց կերպարանքը կրնայ փոխուիլ,
և այն ատեն թէ՛ յիշեալ տէրութիւն-
ները, թէ՛ Ռ. Վաղղիս և թէ՛ ապրս-
տամբ կրնան Ենգղից հաշտարար խօս-
քերը լսելու տրամադրի ըլլալ:

Եյս է ահա անգղիացւոյ մը կար-
ծիքը Արիտի գործերուն ներկայ վիճա-
կին վրայ: Վաղղից մէջ ալ հասարա-
կաց կարծիքն աչքէ անցնելը, հոն Պ.
Սէն-Մար-Ժիլարտէն և կառավա-
րութեան ընդհանրէր քանի մը թեր-
թեր իրաց առեալ, հերքեալներ իրտո-
քի՞չ կամ լաւ ևս ըսելով՝ բնաւ չբը-
նուէր: Իսկաւ է որ մեծամասն գաղղիա-
ցի մը՝ Ալեքսանդր Զիւկոֆ անաստեղծա-
կան աշխոյժով լեցուն նամակ մը կը գը-
րէ կիրիսցւոյ, բայց Բէյի և ուրիշ
կառավարական թերթեր Արեւելեան
նուագիտ հեղինակին բացառապէս իշխան-
ները կը հեգնեն: Եւստիքը կը հար-
ցնեն թէ ինչ է պատճառը որ Վաղ-
ղիս, ուրիշ ատեն արեւելեան քրիստո-
նէից այնչափ պաշտպանութիւն ցոյց
առնող Վաղղիս պահպանողական խիստ
գիւրջ մը կը բռնէ հիմա: Եւստիքը
ճառն յայտնի է: Ուր որ Վաղղիս Ռու-
սիոյ մասը կը նշմարէ, հոն ինքը բան
չունի: Եյս նկատմամբ ուշադրութեան
արժանի է գաղղիական կարեւոր թերթի
մը, այն է Ֆրանս լրագրին մէկ յօդուա-
ծը, որոյ վերնագիրն է «Ռուսիա և Ար-
իտի ապստամբութիւնը»:

«Արիտի ապստամբութիւնը պարտ-
եալ կը կարծուէր, կրտէ Լա Ֆրանս,
բայց վերջէն հասած լուրերը կը ծա-
նուցանեն որ Արիտիցներն հիմայ ամեն
ժամանակէ աւելի անպարտելի կերպով
կը յամառին ապստամբութեան մէջ,
կոխը կը շարունակէ և Օսմանեան զո-
րաց առաջին յաղթանակները բան մը
որոշած չեն»:

«Յայտնի է որ այս շարժումը բո-
լորովին տեղական չէ, այլ անտարազ-
օտար քաղաքութեանց, օգնութեանց
և թերազրութեանց վրայ կը յենու, և
դժուարին չէ ըսել թէ ոչ թէ են այն տե-
րութիւնները՝ որք Տաճկաստանի մէջ
խռովութիւններ յարուցանելու և այն
կայսրութեան նոր դժուարութիւններ
պատճառելու շահ ունին»:

«Ապահովին թէ արեւմտեան տե-
րութիւնները և մասնաւոր Վաղղիս
հեղինական կառավարութեան ազդեա-
լարութիւններ ուղղեր են՝ ապստամ-
բաց տուած օգնութեան համար: Արե-
ւելեան քրիստոնէից նկատմամբ Վաղ-
ղից ունեցած համակրութեան հակա-
ռակ, այնպիսի ազդարարութիւն մը
խիստ ժամանայն է Վաղղից քաղաքա-
կան աւանդութեանց և Փարիզի դաշ-
նադրութեան»:

«Եթէ ինքիւր Օսմանեան հը-
պատակաց ապստամբութեան վրայ ըլ-
լար իրենց վեհապետին դէմ, ոչ Վաղ-
ղիս, ոչ ալ ուրիշ կառավարութիւն մը
իրաւունք ունենին տէրութեան մը ներ-
քին գործերուն խառնուելու: սակայն
երբ օտար ձեռք մ'ը օտար ազդեցու-
թիւն մը կը գործեն և հօւրը կը փչեն
որպէս զի հրդեհէն օգուտ քաղեն, Եւ-
րոպայի խաղաղութիւնն ու հաւասարա-
կը շարժութիւնը վտարվեն և ծագած խռ-
վութեանց մէջ իրենց դարաւոր փառախ-
րութիւնները գոհ ընեն ինքիւր կը փոխ-
ւի և տէրութեանց մէջ կարեւորու-
թիւն մը կատանայ, որուն վրայ անտար-
բեր կենալ կարելի չէ: Վաղղիս 1856ի
մեծ սկզբանց համաձայն կը կենայ, այն
ատեն ալ հիմակուանին պէս՝ Օսմանե-
ան կայսրութեան ամբողջութեան մէջ
Աւրոպայի ընդհանուր հաւասարակը-
նութիւնը պահեց, և ուղեց որ նոյն
կայսրութեան բաղդերը բացառիկ փա-
ռասիրութեան մը ձեռք չանցնին, այլ
մեծ տէրութեանց համաձայն գործո-
ղութեան յանձնուած եւրոպական ներ-
գաշնակութեան խնդիր մ'ըլլան»:

«Ոչ Յունաստանի Բիւզանդեան
կայսրութիւն մը կողմէր բաղձանքը՝
ոչ ալ Ռուսիոյ մասնաւոր շահերը՝ կը-
նան լուծել այն մեծամեծ ինքիւրները,
որոց լուծին է Տաճկաստան: Պէտք է
որ Աւրոպայի շահն ամեն անձնական
փառասիրութիւններէն առաջ անցնի»:

«Չորոյ հանեցին թէ Ռուսիա
1856ի դաշնադրութիւնները նորէն աչ-
քէ անցնելու ուղեւ է: Սինդիկատ հիմա
այս լուրը Հաստատուեցաւ, բայց այս
դաշնադրութիւններէն գերագոյն բան
մը կայ, այն է եւրոպական տէրութեանց
հաւասարաշուքութեան պայմանը, և
1866ին ալ 1856ին պէս միւս նոյն պատ-
ճառներէն մի և նոյն արդարեւ յառաջ
պիտի դայ: Ռուսիա՝ այսօր ալ իր բա-
ցառիկ փառասիրութեանց դէմ ուրիշ
ամեն տէրութեանց շահերը հակառակ
պիտի գտնէ: 1853ին Փարիզի դաշ-
նադրութիւնը չկար, բայց Վաղղիս
Ենգղիս և Իտալիա՝ ուրիշ տէրու-
թեանց ալ համակրութիւնն իրենց հետ
ունենալով միացան, որպէս զի Օսմանե-
ան կայսրութեան ամբողջութիւնը
պաշտպանեն»:

«Ռուսիա յայտնապէս կուզէ ա-
րեւելեան ինքիւր նորէն բանալ: Ամե-
նէն աւելի ուշադրութեան արժանին
այս է, և ուսու լրագրաց լեզուէն ալ իւր-
բին է հասկնալ որ կիրիսցիք Ռուսիոյ
օգնութեան վրայ փոստ ըլլալու են»:

«Գիւտ մոռցում չէ ուսու լրագ-
րաց լեզուն՝ երբ եւրոպական թերթե-
րէն ոմանք անձնուէր՝ եւ հաստանի քա-
ջալը և յոյս կուտային Այդ-
եւր որ մէկը՝ եւ հաստանի դատը պաշտ-
պանութեան վրայ այնչափ զայրոյթ կը
յայտնէ, դոնէ պէտք է որ նոյնպիսի խըն-
դիրներու մէջ օրինակ տայ, և եթէ չու-
ղեր որ իր երկրին մէջ ապստամբութիւն-
ներ յարուցուին, պէտք չէ որ ուրիշ եր-
կիրներու մէջ ալ ապստամբութիւններ
յարուցանել տայ: Վաղղիս արտա-
յայտի շահն, ու փառասիրութիւնը
միշտ ծագած են տրդարութեան իրա-
ւանց և ուղղութեան նմարը»:

Փարիզի կէս պաշտօնական Քոնս-
թանթինի լրագիրն ալ Արիտի
վրայ յօդուած մը կը հրատարակէ, ուր
ապստամբութիւնը՝ ոչ թէ կողեցւոյ
տժգոհութեան՝ այլ օտար և մանա-
ւանդ յեղափոխական թերազրութեանց
կուտայ:

Իսկ Եւրոպայի վանքին մէջ տպը-
տամբաց ական մը պայթեցնելով իրենք
զիրենք ի մահ մատնելին թէ և մեծ
սքանչացում՝ չպատճառեց, բայց «յու-
սահաստ քաղաքագործութիւն մը կը հա-
մարի անգղիական Բէյ-Մէլ կազմէր»:
Թայպի լրագիրն ալ Արիտի ապրս-
տամբութիւնը Յունաստանի և Տաճ-

կաստանի մէջ բայուած ծածուկ պա-
տերազմ մը կը համարի և կը կրտէ: «Կը-
նայ այս պատերազմին վախճան արուիլ՝
կղզին անկախ հրատարակելով և թոյլ
տալով որ ինքիւր յունաց թագա-
ւոր անուանողին իշխանութեան ներքե-
անցնի»: միայն թէ Թայպի յունաց
Բիւզանդեան կայսրութեան ցնորքները
կը ցրէ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արիտի մօտերը ռմբակոծուած ի-
տալական Բրինչիէ Թոմազօ անուն
շոգենաւի մը համար իտալական կա-
ռավարութեան Բ. Գաւէն հատու-
ցում պահանջներ արդէն յայտնի է:

Արտուի թէ այս շարժու Բարձր.
Մալե փաշան ծանուցադրի մը զրկեր է
Իտալիոյ գեապանին՝ յիշեալ շոգենա-
ւին նկատմամբ ըրած պահանջը հերքե-
լու մտօք: Բարձր. Մալե փաշան կը ծա-
նուցանէ երբ թէ Օսմանեան նաւա-
տորմին հրամանատարը Բ. Գրան ու-
րիշ կերպ տեղեկութիւն գրած է, ու
բուն նայելով՝ Բրինչիէ Թոմազօ շո-
գենաւին կրած փնտուց համար հա-
տուցում պահանջելու իրաւունք չկը-
նար ունենալ իտալական կառավարու-
թիւնը: Եյս գործն առ ոյժով կախ
մնացած է:

Իտալական Բրինչիէ Թոմազօ շո-
գենաւին Օսմանեան պատերազմական
նաւին ռուսներէն կրած փնտը 22000
Ֆր. հաշու եղեր է, թէ նաւին փնտ-
ուելուն և թէ կորսուած ապրանքնե-
րուն պատճառաւ:

Վուրիէ տ'Օրիան կը ծանուցանէ
թէ չորեքշաբթի օրը՝ Մարտիկայի շո-
գենաւին մեկնելէն առաջ՝ Բ. Գաւը
Յունաստանի պաշտպան տէրութեանց
յայտադրի մը զրկեր է, որ օւղղակի կամ
անուղղակի կերպով Արիտի գործերուն
կը վերաբերի:

Ճերիտէի Հափաթիս լրագիրն անց-
եալները մայրաքաղաքիս քանի մը թեր-
թերուն Արիտի գործաց վրայ հրատա-
րակած յօդուածները դատապարտելով,
լրագրական դիւանն ալ մեղադրած էր
ըսելով թէ թուրքեան կը վարուի և
լրագիրները սանձարձակ կը ձգէ: Ճե-
րիտէի այս մեղադրանքը հերքելու հա-
մար՝ լրագրական դիւանը հետեւեալ
պաշտօնական յայտարարութիւնը ղըր-
կեց անոր:

«Սինդիկատ մայրաքաղաքիս քանի մը
լրագիրները կառավարութեան նկատմամբ
իրենց բռնած ընթացիկ համար օրինաց տը-
րամադրած պատիժները կը հրաւիրէին ի-
րենց վրայ, ձերիտէի Հափաթիս յօդուած
մը կը հրատարակէր, ուր ըսուած է թէ լը-
րագրական դիւանին այն տեսակ լրագրաց
նկատմամբ ցոյց տուած ներողութիւնը՝ ա-
նոնց աւելի մեծ միտում կուտայ յարձա-
կումներ շարունակելու»:

«Ցաւալի է որ ձերիտէ՝ առանց լրագ-
րական օրինաց վերահասու ըլլալու՝ այն-
պիսի աւարկութիւն մ'ըրեր է: ձերիտէ
պէտք է գիտնայ թէ օրէնք մը կայ, որ թէ
հասարակաց պաշտօնէից և թէ մասնաւո-
րաց նկատմամբ լրագրաց ըրած յանցանքը կը
սահմանէ, պարագայները կորոշէ ուր դա-
տարանան ի պաշտօնէ պիտի ըլլայ կամ
յարձակում կրող անձինքն ու մարմինները
պիտի ընեն, և յանցանքը դատաստանա-
կան կերպով հաստատուելէ ետեւ պատիժ-
ներն եւ անոնց աստիճանը կը տրամադրէ,
զոր ձեռնհաս դատարանը պիտի որոշէ:
Վերջապէս օրէնքը կառավարութեան իշ-
խանութիւն կուտայ՝ առժամանակեալ կեր-
պով դադրեցնել, և քանի մը պարագա-
յից մէջ զոր դարձեալ կորոշէ՝ երկու ասոր-
ւան մէջ երեք դատապարտութիւն կրող
օրագիրը դադրեցնել կամ բոլորովին վեր-
ցնել»:

«Ասանք են ահա օրինաց գլխաւոր տը-
րամադրութիւնները որ կանխաւ ցոյց կու-
տան լրագրին պարտիքը, և թէ հատարու-
կայ շահերու և թէ մասնաւոր վիճար-

լով չէին բռնուեր: Ոստիկանութիւնն ասիկա իմանալով՝ Չէրքէզի կերպարանք մտած քանի մը զինուորներ զոր կեց, որք յիշեալ արձարանը մտնելով, իւրենք ալ որպէս թէ բաղդը փորձել սկսան: Խաղին տաքցած ատեն, զինուորական ժաւին 2 ին միջոցները, սովորական դանդաղ ոստիկանութեան զինուորացի վարի յարկը մանկը դարձեալ խնայ տուաւ, սակայն խաղողորնին անմիջապէս ստակն ու թուղթն աներեւոյթ ընել չսկսած, ծալեալ Չէրքէզի երկ իրենց դաշոյնները քաշելով չթողուցին որ մէջ տեղէն ստակ մը վերցուի: Ոստիկանութիւնը խաղի սեղանին վրայ դանուած բոլոր ստակները գրաւեց, և արձարանն ալ գոցել տալով կնքեց:

— Ընէքսանդրիոյ Նիլ լրագրին մէջ կը կարդացուի: « Կը հաստատուի թէ Բարձր փոխարքան Պաղլը Մուսթաֆա փաշա յին բոլոր կայսրաճնները գնել է: Փոխարքային ներկայացուցիչներուն և նոյն իսկ Մուսթաֆա փաշային մէջ Փաղլը կնքուած պայմանագրին համեմատ Մուսթաֆա փաշան Լազիպտոսի իշխանութեան ժառանգութենէն կը հրաժարի՝ փոխարէն 55 միլիոն Ֆրանքի գումար մ'առնելով, որ տարեկան վճարուանքով տասն և հինգ տարիէն պիտի վճարուի: Ասի գաւ Մուսթաֆա փաշան փոխարքայէն տարին 700000 Ֆր. առձին պիտի ստանայ իբրեւ եղբայրական իշխան:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլս 16 դեկտ. Ընթերցողները դիմելով դարձեալ թուղթն: Լազիպայէն եկած հեռագիրներն ալ թող երթալով՝ քաղաքական զրոյցներն հրապարակը վճարեցուցին: յունկարի կործաններուն վճարման վրայ դարձեալ տարակոյս և երկբայութիւն ծագել սկսաւ, կարծես թէ մինչև որ վերջապէս չտեսնեն չպիտի հաւատան: Լազիպտոսի մէջ ապստամբութիւն մը ծագած ըլլալու լուրը, որ քանի մը անգամ լուրեցաւ և սուտ եղաւ, այս շարժումը դարձեալ դիմելու հետեւող շահագրգիռաց երեւակայութիւնը բորբոքեց: Բայց եթէ չենք սխալի, այս կասկածներն անտեղի են: Կորսնակներուն վճարուելիքն առ այժմ ապահովեալ է, և մինչև հիմա քաղաքական նոր տաքնապ մը չկայ:

Մանչեսթըր 11 դեկտ. — Ըսոր մանածներէն բաւական առուտուր եղաւ, բայց շատ անցեալ շաբաթուան դիմելով, և միայն քանի մ'առուտուրներու մէջ դիմելով թեթեւ կերպով բարձր եղան: Կոտալի առուտուրին մէջ,

բամպակին և մանածին երկրէն պատճառեալ բարձրացումն ընդունելու տըրաւարութիւնն քիչ կայ: Թէ և այսօր առնուողներն աւելի գիւրութիւն կուտային, բայց ծախողներուն ուղղած դիմելուն առուտուրի արգելք եղան:

Լիբերթու 12 դեկտ. — Բամպակները կուգուին և դիմելու հաստատուն են: Ընթերցողներ 12/14-16, Լազիպտոսի 11/12-20, Լազիպտոսի 12/12-14, Լազիպտոսի 7/18-12/12 բէնա լիպրան: Ըստ շարժում եկած բամպակներն են 27030 հակ, ծախուածները 80000 հակ:

Փարիզի Թան լրագիրը բամպակին վրայ յօդուած մը կը հրատարակէ որ նշանակութեան արժանի է: Բամպակի առուտուրն այս միջոցաւ, կըսէ, այն պիտի շնչանի մը մէջ կը մտնէ, որ կըրնայ բոլոր աշխարհի առուտուրական հաւասարակշռութիւնը մէկէն մէկ խանգարել: Ըսորուն գիտնալիք խնդիրն է թէ արդեօք Լազիպտոսի դարձեալ բամպակի մեծապաճումն իրեն պիտի գրաւէ, թէ Լազիպտոսի, Լազիպտոսի և ուրիշ երկրներու բամպակներն Լազիպտոսի հրապարակներէն պիտի քաշուին, և թէ բամպակին դիմը դեռ չպիտի արժնանայ:

Հասարակաց կարծիքը բամպակի հունձքին շատութեան աւելի կը հաւատայ, բայց ներկայացած հաշիւները շատ անգամ չափաքանց են: Քանի մը շաբաթ առաջ Լազիպտոսի հունձքը 3 միլիոն կենդանի, կամ իւրաքանչեւը 200 բիլիոն միլիոն 650-100 հակ հաշիւ կըլլար: Բայց երբէն առնուած լուրերն այս քանակութեան մէկ երրորդը կը նուազեցնեն, և ոմանք առ առաւելն 1 միլիոն 700 000-էն 1 միլիոն 800 000 կենդանի կը հաշուեն:

Լազիպտոսի մէջ կը հասկցուի որ արդէն երաճ բամպակը գուրս իրաւած է: Քանակութիւնն որ ըստ օրէ կը պակսի, և առաջիկայ տարին անցեալներէն աւելի քիչ պիտի ելնէ:

Բամպակի խնդիրը դարձեալ Լազիպտոսի մէջ պիտի լուծուի ուրեմն: Բայց այս կողմէն ալ եկած լուրերը հակասական են, քանզի մինչդեռ ոմանք քանակութիւնը մինչև 3 միլիոն հակ հաշիւ կընեն, ուրիշները 1 1/2 միլիոնէն աւելի չեն հաներ: Ընչանային օրերուն արեւելութեանը պատճառաւ հիմա կը կարծուի որ 2 միլիոն պիտի անցնի: Լազիպտոսի մէջ նկատուելիք ամենէն մեծ խնդիրը գերիներուն աշխատութեան տեղ ազատ աշխատութեան անցնիլն է, որ մշակութիւնը նոյն վերակազմել հարկ կընէ և լուծուի մը կը դժուարացնէ: Ընթերցողներն մարձը 0/0ին 120 աւելցրէ: Հարաւին մէջ մէկ աշխատաւորն

օրը 5 Ֆր. կառնու, Բայց և այնպէս աշխատողները քիչ են, մինչդեռ պատերազմէն առաջ բոլորովին ձրի կաշխատէին:

Հետեւեալ Լազիպտոսի և ուրիշ տեղերու պէս բամպակ մշակողները կը վճարուէն: Լազիպտոսի մէջ գործարանները մէկ կողմէն բամպակի մթերքը կ'սպառեն, Լազիպտոսի մէջ տիր բամպակները քիչ ատենէն կը հատնին, և թէ որ այս սպառումը լեցնեն, և համար Լազիպտոսի ըստ բաւական նիւթապաշտպան դիմելու դարձեալ յանկարծակի վեր պիտի յատկեն:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆԻՔ

Այսերական Տիբիլիսիէն համար տասը հազարէն մինչև տասն և հինգ հազարի չափ ճերմակ գոյն գաղղիական « վաթթի » և կայսերական զօրաց համար ալ ճէնովայի բրնձ պէտք ըլլալով, ասոնց աճուրդը յառաջիկայ երկուշաբթի օրը (դեկտ. 19րդ) տեղի պիտի ունենայ: Ուստի դատնք տալու յանձնառու եղող վաճառականները պէտք որ նոյն օրը ժամը 6 ին Տարը Ը ուրայի կողմը գտնուին, նոյն ժամէն և օրէն ետքը եկողները չպիտի ընդունուին:

15 դեկտեմբեր 1866

Ի. Գուռն Սպարապետի

Այսերական զօրաց համար Ֆիլիպէի ֆապրիկայի գործ ըլլալով տասը բուպլու լայնութեամբ և « լաճիլի » գոյնով « ապա » պէտք ըլլալով, ասոր աճուրդը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի օրը (դեկտեմբեր 21) ուստի տալու յանձնառու եղող պէտք է նոյն օրը ժամը 6 ին Տարը Ը ուրայի կողմը գտնուի: Պատերազմական գործոց պաշտօնատուներ:

15 դեկտեմբեր 1866

Ի. Գուռն Սպարապետի

ԹՈՒՂԹ ԵՒ ԳՐՈՒԹԵԼՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՁԵՆԻԼ ԽԱՆԻ ԴՈՒՆ ԿԻՑ ԹԻԻ 12 ԵՒ 14 ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ
ԱՄԵՆԱԶԱՆ ԳԻՏԵՐՈՎ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՆՐ ՎԱՅԱՄՈՒՆԻՔ
3. ԱՐՇԱԿ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին արգոյ հասարակութեան ծանուցանելու, որ ամեն տեսակ թուղթեր և գրութեան պիտոյքներ, ինչպէս տեսարաններ, կաղամարներ, ընդօրինակութեան մամուլներ, գրիչ, մեքենա, կնքամոմ, կանոն, դրաւագ, և այլն և այլն Լազիպտոսի գործարանաց հետ ուղղակի յարաբերութեանց շնորհիւ կարող են պոյսող ամեն թղթաւորութեան աւելի ածան դնելով ծախելու թէ մտտուկով և թէ հատով ուղղորդելու: Հասարակութեան գիւրութեանը համար վերջին գիտելու օրինակներուն վրայ նշանակուած են, մտտուկով կամ շատ աւելորդութեան համար օրինակը դեղը ըլլալու պայմանաւ: Պաշտօններէն թուղթ և այլն ուղղորդելու կրնան գիւրութեամբ ստանալ, և այնպիսեաց օրինակներն ալ կը զոկուին, ծախքը իրենց վրայ ըլլալով: Նամակները պէտք է վճարուած ըլլան:

Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն

ԴՐԱՄԱՆ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ		
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ	Հինգշաբթի 15	Ուրբաթ 16
17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Պարտու 104	Պարտու 104
Օսմանեան լիւրս Մէճ.	33.2	34.33
Բաժանորդութիւն		
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ		
Ա Ր Մ Տ Ի Ք		
Ցորեն Թալաշի կարծր	36—38	
» Խամալի »	36—37	
» Բոււ. Պալլըք	32—33	
» Վառնա »	33—34	
» Վալարի կակուղ »	34—36	
» Կալաց »	—	
» Պուրկաղ »	33—36	
Եղիպտացորեն կալաց	—	
Գարի »	—	45
Մ Ե Տ Ա Ք Ս		
Պուրսա կարճ թէֆէ	570—580	
» երկան »	560—580	
» քիչ հոխան ֆրանք »	—	
» Պարակա »	50	

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Բամպակ Պալլըքէտէր	Հոխայ	Պարտու 2
» Կէշլէ »	»	—41.20
» Ստանա »	»	—41.20
» Ռուսաստան »	»	—41
» Բուրք Էնկիւրի լուացուած »	»	—44.20
» » չլուածաւոր »	»	—8
» Պանտրուս չլուաց »	»	—8
» Զէյրի Էնկիւրի »	»	—43.20
» Թոխատ »	»	—42
» Զորու »	»	—09
» Մազը սեւ »	»	—46
» Զերմակ »	»	—0
» Թիֆլիս Էնկիւրի »	»	—45
» Սֆիւնկալըքէտէր »	»	—250
» Բիթրէ Տերեւ բանուած »	»	00—23
» Սալու Տաճկաստանի »	»	—46
» Մեղրամու գեղին Տրապի »	»	—23.20
» » Սնատու »	»	—23
» Սոսամ Բոււլէի »	»	—0
» Կաւաւտի հունա Բոււ. Գիլէ »	»	—
» » Պանտրու »	»	—
» Զէթ Սալալըք »	»	—8
» Կիլիս »	»	—8
» Աճառ (Սապոն) Գանտի »	»	—7.20
» » Միտիլի »	»	—7
» Բրնձ Եղիպտոս Բէշլի »	»	—4.20
» Տիմալ »	»	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Բամպակ Պալլըքէտէր	Հոխայ	Պարտու 2
» Կէշլէ »	»	—41.20
» Ստանա »	»	—41.20
» Ռուսաստան »	»	—41
» Բուրք Էնկիւրի լուացուած »	»	—44.20
» » չլուածաւոր »	»	—8
» Պանտրուս չլուաց »	»	—8
» Զէյրի Էնկիւրի »	»	—43.20
» Թոխատ »	»	—42
» Զորու »	»	—09
» Մազը սեւ »	»	—46
» Զերմակ »	»	—0
» Թիֆլիս Էնկիւրի »	»	—45
» Սֆիւնկալըքէտէր »	»	—250
» Բիթրէ Տերեւ բանուած »	»	00—23
» Սալու Տաճկաստանի »	»	—46
» Մեղրամու գեղին Տրապի »	»	—23.20
» » Սնատու »	»	—23
» Սոսամ Բոււլէի »	»	—0
» Կաւաւտի հունա Բոււ. Գիլէ »	»	—
» » Պանտրու »	»	—
» Զէթ Սալալըք »	»	—8
» Կիլիս »	»	—8
» Աճառ (Սապոն) Գանտի »	»	—7.20
» » Միտիլի »	»	—7
» Բրնձ Եղիպտոս Բէշլի »	»	—4.20
» Տիմալ »	»	—

Մասիս լրագրոյ բաժանորդութեան տեղեկներ: Կ. Պոլս 29 իւլի խանը վերի յարկը Թ. 7, Մասիս խանը խանութներ: Իսկ գաւառաց մէջ նետեալ հոգաբարձուաց սենեակները:

ԻԶՄԻՐ. Յարութիւն աղա Տեւեհեմ. ՆԻԿՈՍԻՒՄ. Իսափայէ աղա Բանդուկեան.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Պ. Յակոբ Սալապետեան. ԹԵՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Շուշանեան.

ԱՆԿԵՐԱՆ. Մանուէլ Սուքիսա աղա Գալուստեան:

ՏՐԱՊԻԶՈՐ. Պ. Սալապետ Ելմասեան. ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուէի Զաքարեան.

ՀԱՆԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶԱԿԱ. Բերքեցապիւրաց Թանգարան. ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Իսափայեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրող ուղղորդներն ալ տեղեկներ մեկուս գետ կրնան քրակցիլ:

Խմբագիր-Տիգրէն Կ. Ս. ԻԿԻՏԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ Կ. ՊՈԼԻՍ 29 ՅՈՒԼԻ ԻՍԱՆ